

پیش‌ها و پانچ‌ها

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب به اشعری خراسانی حفظه الله تعالی

الْفَجْرِ لَطُولِ قِرَاءَتِهَا، وَكَانَ إِذَا سَافَرَ صَلَّى الصَّلَاةَ الْأُولَى؛^۱ «نماز در مکه به صورت دو رکعتی واجب شد. پس چون رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم به مدینه آمد، دو رکعت به هر نماز افزود، به جز نماز مغرب که وتر روز است (یعنی تعداد رکعات روز را فرد می کند) و نماز صبح که قرائت در آن طولانی است و هرگاه سفر می کرد، نماز نخستین را به جای می آورد» و عبد الله ابن عمر روایت کرده است: **«رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَعْجَلَهُ السَّيْرُ يُؤَخِّرُ الْمَغْرِبَ فَيُصَلِّيُهَا ثَلَاثًا، ثُمَّ يُسَلِّمُ، ثُمَّ قَلَمًا يَلْبِثُ حَتَّى يُقِيمَ الْعِشَاءَ، فَيُصَلِّيُهَا رَكْعَتَيْنِ، ثُمَّ يُسَلِّمُ، وَلَا يُسَبِّحُ بَعْدَ الْعِشَاءِ حَتَّى يَقُومَ مِنْ جَوْفِ اللَّيْلِ»**؛^۲ «پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم را دیدم که هرگاه در سفر شتاب داشت، نماز مغرب را به تأخیر می انداخت، پس آن را سه رکعت می خواند، سپس سلام می داد، سپس زمان کمی درنگ می کرد تا اینکه برای نماز عشاء اقامه می گفت، پس آن را دو رکعت می خواند، سپس سلام می داد و بعد از نماز عشاء نماز مستحبی نمی خواند تا اینکه در دل شب (برای نماز شب) برمی خاست» و روایت کرده است: **«إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ جَمَعَ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ بِجَمْعٍ، صَلَّى الْمَغْرِبَ ثَلَاثًا وَالْعِشَاءَ رَكْعَتَيْنِ»**؛^۳ «پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم میان نماز مغرب و عشاء در سرزمین مزدلفه جمع کرد؛ به این صورت که مغرب را سه رکعت و عشاء را دو رکعت به جای آورد»، نظیر این روایت از ابو ایوب انصاری هم نقل شده است^۴ و انس بن مالک روایت کرده است: **«خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْمَدِينَةِ إِلَى مَكَّةَ، يُصَلِّي بِنَا رَكْعَتَيْنِ رَكْعَتَيْنِ، إِلَّا الْمَغْرِبَ، حَتَّى رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ»**؛^۵ «همراه رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم از مدینه به سوی مکه خارج شدیم. آن حضرت نمازها را با ما دو رکعت دو رکعت می گزارد، مگر برای نماز مغرب تا اینکه به مدینه بازگشتیم» و زراره و محمد بن مسلم از امام باقر علیه السلام روایت کرده اند: **«الصَّلَوَاتُ كُلُّهَا فِي السَّفَرِ الْفَرِيضَةُ رَكْعَتَانِ كُلُّ صَلَاةٍ إِلَّا الْمَغْرِبَ، فَإِنَّهَا ثَلَاثٌ لَيْسَ فِيهَا تَقْصِيرٌ، تَرَكَّهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فِي السَّفَرِ وَالْحَضَرِ ثَلَاثَ رَكْعَاتٍ»**؛^۶ «همه‌ی نمازهای واجب در سفر دو رکعت است به جز مغرب که سه رکعت است و هیچ شکسته‌شدنی در آن نیست. رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم آن را در سفر و حضر سه رکعت باقی گذارد» و عبد الله بن سنان از امام صادق علیه السلام روایت کرده است: **«الصَّلَاةُ فِي السَّفَرِ رَكْعَتَانِ لَيْسَ قَبْلَهُمَا وَلَا بَعْدَهُمَا شَيْءٌ إِلَّا الْمَغْرِبُ ثَلَاثٌ»**؛^۷ «نماز در سفر دو رکعت است و پیش یا پس از آن نافله‌ای نیست مگر برای مغرب که سه رکعت است»

۱. مصنف ابن ابی شیبہ، ج ۲، ص ۸۱، ج ۷، ص ۲۷۱؛ مسند أحمد، ج ۴۳، ص ۱۶۷ و ۳۱۷؛ صحیح ابن خزیمه، ج ۱، ص ۱۵۷، ج ۲، ص ۷۰؛ شرح معانی الآثار للطحاوی، ج ۱، ص ۴۱۵؛ صحیح ابن حبان، ج ۲، ص ۶۹؛ علل الدارقطنی، ج ۱۴، ص ۲۷۸؛ السنن الکبری للبیہقی، ج ۳، ص ۲۰۸؛ التمهید لابن عبد البر، ج ۸، ص ۴۷؛ مجمع الزوائد ومنبع الفوائد للهیثمی، ج ۲، ص ۱۵۴.
۲. صحیح البخاری، ج ۲، ص ۴۴؛ السنن الکبری للبیہقی، ج ۳، ص ۲۳۴.
۳. مسند أحمد، ج ۸، ص ۴۹۵ و ۴۹۶؛ صحیح مسلم، ج ۴، ص ۷۵؛ سنن أبی داود، ج ۲، ص ۱۹۲؛ مسائل حرب الکرمانی کتاب الطهارة والصلاة، ص ۲۶۰؛ سنن النسائی، ج ۵، ص ۲۶۰؛ مسند أبی یعلی، ج ۱۰، ص ۱۶۸؛ مستخرج أبی عوانه، ج ۱۰، ص ۱۲۹ و ۱۳۱؛ شرح معانی الآثار للطحاوی، ج ۲، ص ۲۱۴؛ السنن الکبری للبیہقی، ج ۵، ص ۱۹۶؛ التمهید لابن عبد البر، ج ۹، ص ۲۶۷.
۴. بنگرید به: المعجم الکبیر للطبرانی، ج ۴، ص ۱۲۳؛ فوائد ابن نصر، ص ۷۱.
۵. أخبار مکه للفاکهی، ج ۳، ص ۱۶۳؛ السنن الکبری للبیہقی، ج ۳، ص ۲۰۸.
۶. تفسیر العیاشی، ج ۱، ص ۲۷۱؛ من لا یحضره الفقیه لابن بابویه، ج ۱، ص ۴۳۵.
۷. تهذیب الأحکام للطوسی، ج ۲، ص ۱۳؛ البرهان فی تفسیر القرآن للبحرانی، ج ۲، ص ۱۶۲.

ور جاء بن ابی‌ضحاک درباره‌ی امام رضا علیه السلام روایت کرده است: «كَانَ فِي الطَّرِيقِ يُصَلِّي فَرَأَيْتُهُ رُكْعَتَيْنِ رُكْعَتَيْنِ إِلَّا الْمَغْرِبَ، فَإِنَّهُ كَانَ يُصَلِّيهِمَا ثَلَاثًا وَلَا يَدْعُ نَافِلَتَهَا، وَلَا يَدْعُ صَلَاةَ اللَّيْلِ وَالشَّفْعَ وَالْوَتْرَ وَرُكْعَتَيِ الْفَجْرِ فِي سَفَرٍ وَلَا حَضَرٍ، وَكَانَ لَا يُصَلِّي مِنْ نَوَافِلِ النَّهَارِ فِي السَّفَرِ شَيْئًا»^۱؛ «در راه سفر نمازهای واجب خود را دو رکعت دو رکعت می‌گزارد، به جز مغرب که آن را سه رکعت می‌گزارد و نافله‌ی مغرب را ترک نمی‌کرد و نماز شب و شفع و وتر و دو رکعت فجر را نیز در سفر یا حضر ترک نمی‌کرد و در سفر، چیزی از نوافل روز را نمی‌گزارد».

به علاوه، درباره‌ی دلیل قصر نشدن نماز مغرب روایت شده است: «إِنَّ الصَّلَاةَ إِنَّمَا قُصِّرَتْ فِي السَّفَرِ لِأَنَّ الصَّلَاةَ الْمَفْرُوضَةَ أَوَّلًا إِنَّمَا هِيَ عَشْرُ رُكْعَاتٍ وَالسَّنْعُ إِنَّمَا زِيدَتْ فِيهَا بَعْدُ، فَخَفَّفَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَنِ الْعَبْدِ تِلْكَ الزِّيَادَةَ لِمَوْضِعِ سَفَرِهِ وَتَعْيِهِ وَنَصَبِهِ وَاشْتِغَالِهِ بِأَمْرِ نَفْسِهِ وَظَعْنِهِ وَإِقَامَتِهِ لِنَلَا يَسْتَعْمَلَ عَمَّا لَا بُدَّ لَهُ مِنْ مَعِيشَتِهِ رَحْمَةً مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَتَعَطُّفًا عَلَيْهِ، إِلَّا صَلَاةَ الْمَغْرِبِ فَإِنَّهَا لَمْ تَقْصُرْ، لِأَنَّهَا صَلَاةٌ مُقَصَّرَةٌ فِي الْأَصْلِ»^۲؛ «نماز از این رو در سفر شکسته شد که نماز واجب در آغاز تنها ده رکعت بود و هفت رکعت دیگر بعداً به آن افزوده شد، پس خداوند عزّ و جلّ به خاطر وضعیت سفر، خستگی، رنج، مشغولیت انسان به کارهای خویش و حرکت و توقفش، آن رکعات افزوده را از دوش او برداشت و به او تخفیف داد تا مبادا از کارهای ضروری معیشت و زندگی‌اش بازماند، به عنوان رحمتی از جانب خداوند عزّ و جلّ و مهربانی و شفقتی بر او، مگر نماز مغرب که کوتاه نمی‌شود؛ چراکه این نماز در اصل خود کوتاه شده است (یعنی به جای چهار رکعت، سه رکعت شده است)». افزون بر این، گذشت که سه رکعت بودن نماز مغرب، تعداد رکعات نماز را در شبانه‌روز فرد می‌کند و در روایات آمده است: «إِنَّ اللَّهَ وَتَرَّ، يُحِبُّ الْوَتْرَ»^۳؛ «خداوند فرد است و فرد را دوست می‌دارد».

برای آگاهی بیشتر، به پرسش و پاسخ ۴۳۰ مراجعه کنید.

بایگاه اطلاع‌رسانی دفتر معصوم‌ها شیخ حرانلی
مکتب خیرین احکامی و فقهی

۱. عیون أخبار الرضا لابن بابویه، ج ۱، ص ۱۹۶
۲. من لا یحضره الفقیه لابن بابویه، ج ۱، ص ۴۵۴
۳. مسند أبي داود الطيالسي، ج ۱، ص ۸۷؛ مصنف عبد الرزاق، ج ۳، ص ۳ و ۶؛ مسند ابن الجعد، ص ۳۷۱؛ مصنف ابن أبي شيبة، ج ۱، ص ۱۵۷؛ ج ۲، ص ۹۳؛ ج ۶، ص ۸۷؛ مسند أحمد، ج ۱۰، ص ۱۱۹ و ۴۷۶؛ ج ۱۲، ص ۲۹۹ و ۴۶۹؛ ج ۱۳، ص ۶۲ و ۱۶۳؛ ج ۱۶، ص ۲۴۱؛ مسند الدارمي، ج ۲، ص ۳۹۴ و ۹۸۷؛ صحيح البخاري، ج ۸، ص ۸۷؛ صحيح مسلم، ج ۸، ص ۶۳؛ سنن ابن ماجه، ج ۱، ص ۳۷۰؛ سنن أبي داود، ج ۲، ص ۶۱؛ سنن الترمذي، ج ۲، ص ۳۱۶؛ مسند البزار، ج ۱۲، ص ۱۸۶؛ ج ۱۷، ص ۲۹۷؛ السنن الكبرى للنسائي، ج ۲، ص ۱۵۰؛ مسند أبي يعلى، ج ۸، ص ۴۰۴؛ ج ۱۱، ص ۱۶۰؛ الكافي للكليني، ج ۳، ص ۲۵؛ ج ۸، ص ۱۷۹؛ المعجم الأوسط للطبراني، ج ۶، ص ۱۳۱؛ التوحيد لابن بابويه، ص ۲۱۹؛ المستدرک علی الصحيحین للحاکم، ج ۱، ص ۲۶۱؛ السنن الكبرى للبيهقي، ج ۱، ص ۱۶۸؛ ج ۲، ص ۶۵۸؛ ج ۶، ص ۱۳۹؛ تهذيب الأحكام للطوسي، ج ۱، ص ۳۶۰

www.alkhorasani.com

بایگاه اطلاع‌رسانی دفتر معصوم‌ها شیخ حرانلی حفظه الله تعالى

* لطفاً بر روی لینک مورد نظر خود کلیک کنید.